

Problematika oskrbe z učbeniki v osnovnih šolah

RADIO SLOVENIJA 1, 22.07.2015, **STUDIO OB 17H**, 17:05

NINA ZAGORIČNIK (voditeljica): **Učbenik** je in ostaja temeljno gradivo za učence, toda kakšen. To naj bi bila iztočnica za današnji Studio ob 17h na temo **učbenikov**, ne samo kritično ocenjevanje stanja, temveč in predvsem kompetentno razmišljanje predloge in vizije vseh sodelujočih tukaj v studiu. Tudi ne samo zakaj prihaja do razhajanja interesov in kdo ima najbolj prav, ampak kaj zdaj. Zato v prvi vrsti pozdravljam doktor Majo Makovec Brenčič ministrico za izobraževanje, znanost in šport. Lepo pozdravljeni.

MAJA MAKOVEC BRENČIČ (ministrica za izobraževanje, znanost in šport): Lepo pozdravljeni.

ZAGORIČNIK: Zbrali smo se še **Rok Kvaternik** direktor **založbe Rokus**, Gregor Pečan predsednik ravnateljev osnovnih šol in seveda ravnatelj **Osnovne šole** Janka Morda Dol pri Ljubljani.

GREGOR PEČAN (ravnatelj **OŠ** Dol pri Ljubljani in predsednik ravnateljev osnovnih šol): Dober dan.

ZAGORIČNIK: Klemen Lah, profesor slovenščine in soavtor pri nekaterih **učbenikih**. Slovenščino je poučeval na osnovni šoli in na gimnaziji, trenutno pa poučuje na Waldorfski šoli. In Miha Kovač, profesor na Filozofski fakulteti in predsednik odbora za **učbenike** pri Združenju založnikov in knjigotržcev na **GZS**. Torej vsem sodelujočim še enkrat lep pozdrav in se zahvaljujem, da ste se udeležili in prišli v studio. Zgodba, ki se zadnje tedne, mesece in lahko rečem tudi leta ponavlja je oskrba z **učbeniki** ker potrebnega denarja za učbeniške sklade, da bi lahko zamenjali **učbenike**, ki jim poteče veljavnost, primanjkuje ali pa ga preprosto ni. Učbeniški sklad je iztrošen v vsakem pomenu besede, sredstev pa je premalo za njegovo obnovo. 6. junija letos so mediji objavili novico, da naj bi ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport za obnovo učbeniških skladov namenilo 3,1 milijona evrov. 2 milijona sta že razdeljena. Šole naj bi prejele denar tekom tega meseca, torej pred septembrom, ostali del vsote pa do konca leta 2015. Doktor Maja Makovec Brenčič pred kratkim ste se udeležili srečanja z ravnateljmi slovenskih šol. Kako alarmantno je stanje z **učbeniki**?

MAKOVEC BRENČIČ: Lep pozdrav ponovno. No, kot je bilo že povedano zagotovo potrebujemo obnovo **učbenikov**, potrebujemo seveda obnovo **učbenikov** v vseh triadah vendar se je strokovni svet konec maja odločil, da je v tem trenutku rešljivo oziroma zelo nujno in potrebno obnoviti vsaj **učbenike** v tretji triadi. Tega smo se tudi na ministrstvu lotili. Kot ste že sami povedali morda samo popravek, šole so bile obveščene o načinu delitve sredstev po 26.6., ko so same posredovale tudi potrebe v tej tretji triadi. Kako in na kakšen način bomo postopali glede tako plačil kot organizacije vseh postopkov v času, ko šole izvajajo še svoje aktivnosti, zato smo tudi najavili, da do konca junija bomo obvestili vse o ustrezni dinamiki in seveda načinu reševanja celotne najave za 26, torej, ki je nastala 26.6. Dejstvo je, da pa potrebuje, kot ste že sami tudi izpostavili, seveda celotna, bi rekla, konceptualizacija in seveda pristop k reševanju učbeniške politike en res premislek. V ta namen smo tudi že oblikovali delovno skupino v kateri so tudi tako rekoč skoraj vsi tukaj navzoči in seveda še drugi predstavniki deležnikov, z namenom, da skušamo celovito in hkrati seveda sistematično pristopati k reševanju te politike predvsem za naslednja leta. Šole ne postavljamo pred dejstvo, da morajo odreagirati na tak hiter, nepredstavljen način. Enako založniki, enako starši, enako ravnatelji, skratka vsi, ki so oziroma ste vpleteni v aktivnosti in seveda, da so tukaj središče otroci, učenci, učenke, ki morajo imeti dobro učno gradivo in v katerem moramo razmisliti tudi na kakšen način. To temo, to tematiko bomo potem tudi odprli s strokovnim svetom in skušali začrtati res neko sistematičnost in bi rekla tudi vpogled v naprej. predvsem mislim, da je tisto, kar je najpomembnejše kako povezovati v **učne načrte** in spremembe **učnih načrtov** z ustreznimi **učbeniki** oziroma graditi. Tukaj namreč vemo, da lahko že prepuščamo e vsebine, e gradiva, da iščemo neka ustreznost ravnotežja, da imamo tudi v primerjavi s tujino že različne možnosti, zato vse to so odprte dileme, diskusije, ki nas čakajo v jeseni in jaz si veliko obetam predvsem od tega dialoga z samo delovno skupino in seveda z vsemi deležniki.

ZAGORIČNIK: No, tukaj bi lahko zaključili pogovor z vami, ampak vi ste zadnja ministrica in najmlajša in prva na tem seznamu, kjer se bo očitno o tej začrtani nestrategiji, zdaj strategiji govorimo, dogajalo. Pa me zanima kaj je na vašem seznamu na prvih treh mestih, ko govorimo o novi strategiji šolstva? To ste prejle rahlo omenili, pa vendarle, koga ste povabili k sodelovanju poleg seveda ljudi, te ekspertne komisije o kateri ste razlagali in ostalo.

MAKOVEC BRENČIČ: Zdaj, če govoriva o celotni strategiji šolstva potem pa je to ena taka zelo, zelo široka tema, ampak tisto kar sem poudarjala že v izhodišču in je na celotni vertikali eno zagotavljanje kakovosti, ki seveda daje potem seveda podlage za razmislek in ki jo zaokrožamo na način, da jo tudi evalviramo, da vidimo kaj dosežemo, potem da na tej vertikali soodvisno sestavimo tudi napredke, eno takšno razvojno usmeritev tako v osnovnošolskem vidiku kar se tiče ne samega kurikuluma, ampak preprosto bolj upravljanja, vodenja in usmerjanja seveda na eni strani šole kot take, na drugi strani pa tudi vsebin in razvojnosti teh vsebin od izbirnih vsebin in od seveda kar nekaj izzivov, ki jih imamo v strukturi

predmetov in pa seveda naprej v srednjih šolah, mreža srednjih šol, pregled mreže srednjih šol in iz tega naslova tudi razmislek o načinu uveljavljanja novih, morda prenovljenih programov, hkrati pa seveda v veliki, veliki meri povezljivosti tudi z gospodarstvom. No, ko pa pridemo v visoko šolstvo in vemo, da smo pred zalogajem pred novelacije iz Visa, za te tri ključne, bi rekla izzive, ki jih že ves čas nosimo s seboj v visokem šolstvu, to je predvsem stabilnost financiranja, prehod na institucionalno akreditacijo in tudi odpiranje prostora, internacionalizacija ter na drugi strani tudi raziskovalno inovacijski zakon, ki seveda potrebuje prav tako smernice umeščanja, ne le inovativnosti, ampak tudi nekih standardov in spet kakovosti v raziskovanju ob bok stabilnosti raziskovalnega prostora. To so, bi rekla, kar obsežni zalogaji, ampak mislim, da z nekim postopnim in premišljenim pristopom in hkrati seveda z dialogom z vsemi deležniki lahko domislamo marsikatero rešitev.

ZAGORIČNIK: No, to je tema o kateri bomo še veliko govorili. Zdaj, če se seveda ozremo, da rešujemo ta problem do septembra, do šole. Kaj se dogaja? Gospod Grega Pečan vi ste bili na tem sestanku ravnateljev. Kaj ste tam vendarle nekaj sklenili? Kaj se bo dalo rešiti.

PEČAN: Ja, tole je zdaj največ odvisno od dinamike zagotavljanja sredstev. Zagotovila, sicer ustna zaenkrat imamo, ampak jaz pač verjamem, da temu res bo tako, zato ker bi sicer prišli v eno tako čudno stanje, ko bo uporabljali še naprej določene učbenike in gradiva, ki jih ni več na, v katalogu torej. Sicer, da razblinimo vse dvome, ki jih bo morda imela tukaj laična javnost. V tem ni nič nezakonitega. Samo mi pač določenih stvari ne bi predpisovali, ampak še vedno bi jih pa lahko uporabljali, če so neke minimalne razlike pri berilu, zdaj prenovljenem, ki je v katalogu od starega, ki ga ni več v katalogu. Potem smo se pač mislili, smo si mislili pomagati tako, da bi pač še naprej uporabljali dotično berilo. Pač zdaj sem se slučajno na berilo spomnil, so pa še druge knjige, drugi učbeniki, ki so prav tako v podobnem stanju in zdaj vprašanje ostaja samo, res, kako hitro bomo mi uspeli to. Zdaj ali nam bojo založniki in založbe pravzaprav niti ne nam, ampak ministrstvu verjeli, da bodo ta sredstva, da bomo mi ta sredstva lahko naročili naprej na kredit ali kako bi se temu reklo, da s 1. septembrom lahko startamo s poukom ustrezno opremljeni učbeniki. Zdaj bi samo še, ker ste rekli v začetku, v uvodu, da učbenik ostaja temeljna zadeva na katerega v šoli računamo, da je vprašanje kako in kaj. Ogromno gradiv je dostopnih že v brezplačni obliki, v elektronski obliki, ampak seveda ostaja vprašanje in verjetno to vprašanje še dolgo ne bo odgovorjeno ali resnično imajo vsi nenehen dostop do nenehne povezave oziroma do povezave kadarkoli bi to potrebovali. Tako da jaz zaenkrat enega odgovora, ki bi odgovoril povsem dvoumno to vprašanje ne vidim in verjetno bomo še precej časa odvisni od tiskanih gradiv. Pa še to bi odgovoril, ker je pogosto zastavljeno vprašanje ali resnično je potreben učbenik? Absolutno je potreben učbenik. Tukaj ne more biti nobene debate in tisti, bom rekel, teoretiki, ki zatrjujejo, da temu ni tako bi rekel, da naj pridejo majčkeno v razred po ne vem koliko desetletjih, če so tam sploh kdaj bili.

ZAGORIČNIK: Gospod Rok Kvaternik vi ste direktor ene večjih založb, ki se ukvarja z učbeniki. Naročila osnovnih šol za učbeniške sklade še čakate. Kaj se dogaja na vaši založbi? Koliko učbenikov boste letos natisnili, če takole vprašam?

ROK KVATERNIK (direktor založbe Rokus Klett): Ni čisto točno. No, direktorica, kolegica Kmetova v naši založbi, ki je mogoče res med večjimi je problem v tem trenutku predvsem ta, da se ta velika energija, ki jo je ministrstvo dejansko vložilo v reševanje tega problema še ni, beseda še ni meso postala. To pomeni financ še niso na računih šol. In glede na slabo izkušnjo v prejšnjih letih nam ravnatelji velikokrat znajo povedati, da pač dokler tega ne vidijo črno na belem ne verjamejo in ne naročajo. Torej šole morajo naročiti pri knjigarnah ali direktno pri založbah, ampak tega se zdaj še ni zgodilo in smo sredi julija skoraj, ko so ljudje že na dopustih, zato smo zdaj v bistvu v neki skupni akciji in mislim, da vsi sodelujemo odlično, da vemo kakšne bi bile tiste naklade, ki jih moramo mi, vsaj pri nas je tako, v naši založbi, čez teden, deset dni do konca vedeti, da bomo lahko od 15. avgusta naprej ali pa od 20. avgusta naprej operativni. To je tisto kar je trenutno zdajle akutno, ampak mislim, da ni nerešljiv problem. Bol bi bilo prej, ko smo gledali na sistem kakršen je bil in tukaj moram reči, jaz se v bistvu ukvarjam z Rokus in produkti, ki jih Rokus upravlja delujejo v devetih državah. Se ukvarjajo predvsem z primerjamo sistemov v zahodni Evropi ali pa od Poljske do Turčije in je bila Slovenija na žalost, moja domača dežela na repu oziroma najslabši možen scenarij je bil v Sloveniji, z učbeniki, pretečenimi do skrajnosti. Ne samo pretečeno veljavnostjo, ampak pretečeno uporabnostjo in tudi s fizično izrabljenostjo. Torej tukaj govorimo o temu, da seveda so bili prenovljeni učni načrti. Jaz se lahko strinjam z gospodom ravnateljem, da berilo je ena stvar, zbirka nalog je druga stvar. Nek učbenik, ki uči kemijo, fiziko, biologijo, matematiko, ki ima pa še tolarje, pa je verjetno drug problem kot pa pri berilu nekaj dodati.

ZAGORIČNIK: No, ampak tolar ni bistvena stvar...

KVATERNIK: Samo še ena opazka. Tukaj recimo o poučnih načrtih, ki so se krčili za 15 % oziroma pompozno takrat objavljali novi. Verjetno so mislili, da se enkrat pripravijo novi učbeniki, če že ne čakamo, da fizično razpadejo, kar se je pač zgodilo zdaj. Tako da to je glavna stvar, ki jo pač mi v tem trenutku vidimo kot gonilo, ki je hvala bogu z novo ministrico pognalo celo zadevo v prvi pozitiven korak po ne vem koliko letih. Zaključil bom pa s tem, da seveda je to zdaj zelo težko. Večkrat sem že govoril, da to kar so delali zakoni z učbeniki je Frankenstein naredil, da so potegnili stvari ven, zdaj pa moramo urediti manekena na modni pisti, kar pa je zelo težko v tako kratkem času.

ZAGORIČNIK: No, k temu bom jaz povabila k pogovoru Miha Kovača, profesorja na Filozofski fakulteti, predsednika odbora učbenikov pri Združenju založnikov in knjigotržcev. Učbeniki so zelo samosvoje gradivo. Vi pravite, da se vpeti v pedagoške procese in da se od ostalih knjig razlikujejo po vsebini, trženju in o razmerju do države. Zelo koncizno

spremljate tržno politiko in sploh politiko učbenikov in šolstva v Sloveniji tam od 80 let, kajti v vašem atraktatu učbeniki v globalni družbi ste naredili res eno tako ekspertizo tega oziroma analizo izdajanja učbenikov ne samo v Sloveniji, ampak tudi v Evropi in ZDA, predvsem pa zdaj v EU državah in v Sloveniji se država, kot berem lahko, v 80 letih začela umikati iz sistema izdajanja učbenikov in pravico nadzora nad vsebino učbenikov pa je ohranila. Kako je šla potem zgodba naprej glede na te replike?

MIHA KOVAČ (profesor na Filozofski fakulteti, predsednika odbora učbenikov pri Združenju založnikov in knjigotržcev): Mogoče bi samo k temu še to dodal, da primerjave med različnimi študijami, načini oskrbe učbenikov vsaj v Evropi kažejo, da so učni rezultati najboljši v tistih državah, ki imajo podprt učbeniški trg oziroma kjer imajo učitelji avtonomijo, da lahko izbirajo med različnimi učbeniki ali pa se tudi odločajo, da pri pouku ne uporabljajo učbenika, če ocenijo, da lahko na ta način boljše učijo. In to je zame neko osnovno izhodišče in tako izhodišče je bilo tudi takrat, ko se je Slovenija osamosvajala in ko se je trg učbenikov odprl. Problem, ki ga imamo v Sloveniji zdaj pa sega nekje, kaj pa vem, v čas, ko je bil minister za šolstvo Milan Zver. Takrat so se začeli problemi z učbeniki pometati pod preprogo oziroma se reševanje tega problema odlagati in zdaj se pač ti problemi enostavno tako veliki, da se pred njimi ne da več zatiskati oči. Problema, zelo na kratko rečeno, sta pa globalno gledano v Sloveniji dva. En problem je ta, da zelo na horuk prenavljamo učne načrte. V tem kontekstu so potem založniki zelo priročni grešni kozli za pritoževanje o preobsežnih učbenikih, predebelih učbenikih, ki so zgolj odsev tistega kar je v učnem načrtu, ker založba pač ne more delati učbenika mimo učnega načrta in tukaj si jaz želim pač malo več racionalnosti, pameti in premisleka pri spreminjanju učnih načrtov. Tukaj bi se recimo lahko zgledovali po kakšni Finski, kjer se to dela v nekih jasnih, časovnih razmikih, enkrat na 10 let in vedno so založniki tudi v to vključeni, zato, da so gradiva pravočasno pripravljena...

ZAGORIČNIK: Preden veljajo novi učni načrti.

KOVAČ: Drug problem, ki smo ga imeli v Sloveniji pa je seveda to, da smo šli, tako kot, če uporabim malo grobo metaforo, narkomani na drogo v digitalizacijo. Verjeli smo, da so digitalna učna gradiva absolutno boljša od tiskanih gradiv, na nek način odrešujoča. Na ta način se je potem v sistem vrglo okoli 20 milijonov evrov za zelo malo učinka, pri čemer seveda nismo imeli niti te pameti, da bi na strokoven način, meteorološko pravilno spremljali uporabo teh gradiv in seveda ugotavljali kdaj je boljše uporabljati digitalna gradiva, kdaj pa je boljše uporabljati papir, tako da tukaj se je v Sloveniji naredilo zelo veliko škode po moji pameti, predvsem zato, ker nimamo neke jasne strategije kaj delat s šolstvom. Šolstvo je nek brisan prostor pri katerem se različni deležniki bojujejo med sabo. Rezultat tistega kar se dogaja v šolstvu pa je ponavadi nek čuden seštevek zelo različnih interesov in tisto kar si seveda, kar jaz pogrešam je neka jasna, dogovorjena izobraževalna politika glede učnih načrtov in glede učnih gradiv, ki bi seveda temeljila na metodološkem spremljanju učinkov tistega kar počne.

ZAGORIČNIK: Gospa Maja Makovec Brenčič.

MAKOVEC BRENČIČ: Morda bi jaz tukaj samo dodala, ta delovna skupina, ki sem jo prej omenila, dve ključni nalogi bosta zanj prav resen zalogaj in sicer ta koordinacija priprave celovite rešitve učbeniških skladov. Torej kako s časom, v času, kako predvidljivo pripraviti to shemo priprav učnih gradiv, se pravi vseh povezanih aktivnosti tako med šolami kot založniki, seveda strokovnim svetom in pa drugo področje priprava načela vpeljave elektronskih gradiv in tukaj se zelo strinjam s tem sistemskim razmislekom, kaj je smiselno, kdaj in na kakšen način in kako uravnovežiti zdaj te različne pristope, ki bodo pa vendarle dali tiste prave vsebine in podlage otrokom. Seveda otroci danes zelo že e pismeni, oni znajo živeti s temi novimi tehnologijami, po drugi strani pa moramo tudi sebe ozavestiti kot družba na način, da tudi vpeljujemo te nove možnosti, a premišljeno in preudarno glede na cilje, ki jih želimo dosežati v teh učnih aktivnostih in zato se mi zdi dobro, da širše diskutiramo o tem in seveda, da tudi najdemo neke primerne oblike uravnoveženja vseh teh novih, drugačnih pristopov in tukaj se jaz zelo strinjam s tem, da potrebujemo ključen dogovor ali je spreminjanje učnih načrtov, v petih, sedmih, desetih letih in se tega potem vsaj nekaj časa držimo. Ker tako bomo lahko razumno in predvidljivo vključili vse in ta predvidljivost bo zagotovo dala, jaz sem prepričana, tudi večje učinke kar se tiče uporabe in izvajanja aktivnosti na ravni vsakega posameznega učitelja in učiteljice in oni sami so verjetno pred veliko dilemo kaj in kako sploh seveda pristopati, ko ne vedo kako nadomeščati neke neaktualne vsebine, kako jih prepuščati na drug način. Veste, da imamo tukaj potem tudi problematiko fotokopiranja, varovanja avtorskih pravic in vse se je nekako zdaj zllilo skupaj v nekak aktualen eter in to so problemi in izidi, ki jih je potrebno sistematično reševati.

GOST: Mogoče samo replika na to, Miha je govoril prej o prvi osebi množine. To nismo mi, ampak je takrat ministrstvo v tisti sestavi odločilo, da se elektronska gradiva na tak način pripravljajo in ta celotna sredstva, ki so bila omenjena so šla v nič zaradi tega, ker pač ni bilo to narejeno iz vaših besed v božja ušesa, z predvidljivimi deležniki in rezultati, ampak je bilo narejeno ho ruk in je denar bil razporejen. Noben od založnikov ni tukaj sodeloval in če gledamo predvsem to, kar nas je čakalo takrat in je bilo pač priložnost zapravljena nas čaka sedaj, je po moji oceni v bistvu prehod iz tiskanega preko nekega vmesnega obdobja v nek digitalen svet. Kot družba smo tukaj tudi seveda zelo občutljivi na socialno razslojevanje. Nekateri otroci to lahko, nekateri ne morejo. Tukaj se ne moremo lotiti tega, da bomo zdaj rekli, tukaj je učbenik za fiziko. Ta je dostopen, vprašanje pa je kakšna je kvaliteta. To nas sploh ne zanima. Tukaj se mi zdi, da je v teh letih, zadnjih narejeno bilo ogromno, ogromno slabega, ker je percepcija, če je zastoj je itak dobro. Ni pa prešlo enostavno v obliko, ki bi bila smiselna in se lahko reče, pogledjmo katere šole, katerih poskusih katerih šol bo v celoti opremljenih in bo v celoti

bilo lahko testno. To se ravnokar dogaja na Hrvaškem. Cro net, hrvaška mreža se s tem ukvarja in napeljuje z evropskimi sredstvi postopoma, z dogovori z vsemi deležniki, z ravnatelji. Prijavilo se je, mislim, da 150 šol. Prvo leto gre iz vsake županije po ena. 24 šol. In tak postopen vpeljevanje tega je smiselno. Tukaj sem še jaz velik zagovornik tako imenovanega blendint learning. Ne vem kako bi to prevedel. Se pravi med knjigo in digitalno, kjer je v bistvu knjiga zraven pomoč pri digitalnem in nekateri razvojni rezultati kažejo zelo dobre rezultate, ko je v osnovi narejen digitalni okvir kako uspeti in v **učnem načrtu** v ločenem razredu v določenem letu. Tiskani pa je pomoč učitelju, da lahko v bistvu do tega pride. To je ena od metod, ki lahko pripelje do tega, da na koncu prevedemo ta svet v drug. Ampak na koncu koncev to mora biti na osnovah, nekih tržnih, če hočemo imeti različne deležnike, ki bodo tekmovali za čim boljše gradiva, ker v končni. V drugem primeru imamo, kot je bilo zdaj, popolni, brutalni vstop intervencije, države, v trg. To se je ravnokar zgodilo.

GOST: Tle je treba biti zelo previden. Zdaj samo da pojasnim, jaz sem s tistim mislil na Slovenijo ne pa na založnike. Pri teh digitalnih gradivih pa seveda ne gre za to, da smo v nekem prehodnem obdobju v katerem na koncu katerega bodo vsi uporabljali zgolj digitalna učna gradiva. Ne. Tiste raziskave, kar nekaj raziskav na tem področju kaže, da je veliko bolj pametno v določenih primerih ohranjati papir, da je nujno, da znajo otroci risati in pisati z rokami, ker je to pač povezano z določenimi grafomotoričnimi spretnostmi in tako naprej in tako naprej, tako da tukaj ne gre in tukaj bi se jaz zelo plediral za to, da se izognemo tržnemu razmišljanju, ker tukaj ne gre za tržna vprašanja. Tukaj gre v bistvu za pedagoška strokovna vprašanja, ki jih morajo potem založniki znati servisirati tako kot je treba.

GOST: ...tukaj odprto mora biti potem fer.

GOST: Ja seveda.

GOST: Ne pa tako kot je sedaj.

ZAGORIČNIK: Pozabimo pa na učenca in učitelja. Jaz mislim, da danes veliko bremena pade na učitelja, ker so otroci itak že bombardirani z vsemi mogočimi informacijami, digitalno ali ne vem kako in ta svinčnik in papir, to pa je seveda v rokah tudi učitelja, ki se vedno težje posveča posamezniku in ta čas je vedno bolj skrčen in to je problem današnjega šolstva. Ne samo to, kar zdaj podajamo vsebine. Vi ste želeli še nekaj dodati?

MAKOVEC BRENČIČ: Morda samo ena ilustracija glede ene od raziskav v južni Koreji, ko je bila pravzaprav v nekem obdobju sprejeta podlaga, da učenci uporabljajo samo tablice, imajo samo e gradiva in se ni izkazala za najboljšo. In tukaj je res, mi moramo res zelo modro presoditi kako postopno vpeljevati ta e način, ampak to ne pomeni, da lahko nadomesti v celoti kakršnokoli tiskano, torej v celoti, da bi ta prehod bil kot nekaj k čemur ciljamo. Mislim, da ne kot družba, ne sicer si tega ne želimo. Posebej v vidu, kot ste omenili, otrok, učitelj. Učiteljica. Ko sodelujeta. Mislim, da je potrebno uravnotežiti oboje, na pravi način, na zmeren način. Morda pri nekem predmetu več, pri nekem manj, odvisno seveda od strokovnih načel in potem seveda tudi od razvojnih podlag, ki to omogočajo, da se lahko to kakovostno uporabljajo.

GOST: Starosti otrok.

GOST: Ne, ne, kar naj gospod Lah najprej pove...

ZAGORIČNIK: No, rada bi še to povedala, da tovrstni problemi se razlikujejo samo od razreda do razreda, ampak tudi od šole do šole. Tukaj z nami je profesor slovenščine gospod Klemen Lah in na Waldorfski šoli imajo tudi posebno strategijo oziroma, ki ni samo strategija. Vi včasih podajate snov tudi brez **učbenikov**. Imate en tak poseben princip, zadnjič ste mi razlagalo vašo metodo, ki je zelo zanimiva.

KLEMEN LAH (profesor na Waldorfski šoli): Ja, ta prislov bom še vzel iz te vaše povedi. Pravzaprav je ideja Waldorfske šole od njene ustanovitve, da učimo brez **učbenikov**. Je pa to zelo razvojno vprašanje. Se pravi, v osnovni šoli je to zelo striktno, med tem, ko v gimnaziji, ki je seveda postavljena pred ciljem mature, pa je seveda treba sklepati v skladu s sodobnim časom določene kompromise. Da je to možno dokazuje pravzaprav že kar nekaj generacij naših osnovnošolcev. Waldorfska deluje od začetka 90 let in srednješolcev, ki so pravzaprav končali Waldorfsko od 1. razreda do mature in imamo tudi zlate maturante, ki so prišli skozi ta sistem brez **učbenikov**. To seveda ne pomeni, da to vprašanje ni za nas pomembno, ali pa zame kot učitelja, ker sem v več vlogah. To vprašanje je pomembno in tudi mi kot učitelji iz nečesa črpamo. Ni pa tako usodno kot se mogoče včasih zdi, se posebej v medijskih polemikah, ki jih spremljamo v zadnjih mesecih. Se pravi, ravno danes je razglasitev maturitetnih rezultatov. Dve dijakinji, mislim, da % ali dva manjkata do zlate mature. Jaz sem razrednik 4. letnika in imamo 100 % uspešnost. Se pravi, če bi gledali samo te številke, ki seveda niso temelj ali pa cilj Waldorfske šole, potem se teoretično brez **učbenikov** da. Ampak da tukaj ne bi izzvenelo prevel zanesenjaško, bi povedal še en primer iz Silicijeve doline, kot enega najbolj znanih primerov razvoja informacijske tehnologije. Tam živijo številni starši zaposlenih v takih gigantih kot so Apple, Yahoo, Google in podobni in množično vpisujejo svoje otroke v Waldorfske šole, ki je tam. Pravzaprav iz zelo podobnih razlogov. Eno je tam pretirana digitalizacija v katero smo prehitro skočili in sami zelo dobro poznajo te pasti in tudi seveda ta način vzpodbujanja umetnosti in motorične inteligence, ki je na nek način **učbenik**, ki v marsičem izrinjajo ven. Tako da torej to ni učbeniška pot ni edina pot, kar pa seveda ne pomeni, da so nepomembni. To dokazujejo.

ZAGORIČNIK: In kako poteka recimo pri vašem pouku slovenščine? Kako obravnavate recimo eno snov?

LAH: Ločimo malo razvojno, ker sem le iz Waldorfske šole in Waldorfska šola je od 1. razreda do 4. letnika oziroma do maturitetnega tečaja. V prvi triletki, pravzaprav res poteka brez vsakršne pomoči. Se pravi otroci dobijo zvezek, brezčrten,

z belimi listi, ki, bomo rekli, najbolj razvije tisto kar si kot družba želimo, vendar žal predvsem na teoretični ravni. To je divergentno razmišljanje. **Učbeniki** oziroma **delovni zvezki** še bolj so zelo, zelo vzpodbujajo na nek način konvergentno razmišljanje. Se pravi to je razmišljanje z eno samo rešitvijo. Divergentno razmišljanje vzpodbujajo sklepe kjer je več možnih rešitev. Torej so vabljeni predvsem k ustvarjanju. Bila je ena znamenita raziskava v Nemčiji, v 70 letih objavljena v Spiglu, kjer so šli načrtno v to, da so prve štiri razrede najprej, po eni strani je bila ena skupina, kjer so jih zelo vzpodbujali pri akademskih predmetih, kot je materni jezik, matematika, tuji jezik in druge skupine, kjer so zelo vzpodbujali umetniško inteligenco, motorično inteligenco, socialno inteligenco, čustveno inteligenco in do 4. razreda je bil zelo jasen trend, da je bil ta razred s tako imenovanimi akademskimi predmeti precej bolj uspešen. Med tem, ko po 4. razredu, se je pa tehnična uspešnosti začela nagibati na stran tistih, ki so bili zgodaj vzpodbujeni predvsem k drugim vrstam inteligence. **Učbeniki** so del tega sistema, ki pač zelo vzpodbuja ravno to naravoslovno inteligenco, humanistično, jezikovno in kot taki so lahko past, da gremo preveč v to usmeritev. V srednji šoli pa je seveda drugače. Tam smo zavezani **učnim načrtom**, ki so, za katere se strinjam, da so mogoče osnovni problem tudi pri **učbenikih**, zelo natrpani. Jaz pravzaprav ne bi potreboval **učbenikov**, če bi lahko izvajal valdorski program, ki se izvaja v tujini. Mimogrede, Waldorfske šole so daleč najbolj razširjene prav v državah, ki so najbolj uspešne. To so skandinavske države. Če **učni načrt** ne bi bil toliko natrpan, samo za ustni del književnosti, kot primer. 60-70 besedil je potrebno predelati. To je izjemna številka, če želimo besedilo obravnavati celostno.

ZAGORIČNIK: Torej imate **učbenik** pri slovenščini?

LAH: Ne, besedila imam. Tisto kar si jaz želim in me je zadnjič prav pretreslo, ko sem bral raziskavo Dela, koliko % Slovencev ne bi za knjigo namenilo nič. Številka je 45 %.

GOST: Tista raziskava je metodološko zelo vprašljiva.

LAH: Jaz verjamem, ker ne poznam take količine ljudi, ampak je vseeno kljub temu, da je vzorec vprašljiv, je po svoje pretresljiva...

GOST: Ampak to je književnost. Kako pa potem jezikovni pouk?

LAH: Bi ostal samo pri tem, kot mogoče en nazoren primer...

GOST: To je en nazoren primer jezikovni pouk pa književnost.

LAH: Vam še dodam. Takoj. Nazoren primer. Če bi lahko delali poipohe, Waldorfska šola se v tem trenutku zelo po mojem mnenju odziva na sodobni čas in to je sodobni čas kjer govorimo o informacijskem smogu. Naši otroci so do te mere obremenjeni z informacijami, da ni več vprašanje katere nove informacije jim bomo še dali, ampak kako jim bomo pomagali zgraditi filter s katerim bodo te informacije ovrednotili in razumeli.

ZAGORIČNIK: Katere bomo zbrisali.

LAH: Pridejo zjutraj. Se pravi, mi imamo glavno uro od 8 do 10. Hvala bogu, da lahko jaz prvih 20 minut z njimi delam prosto z novicami, kaj vse so prinesli, ker to je toliko novic, ki jih ne razumejo iz vsakodnevnega dogajanja, da je fino, da se vsaj utirimo in da odrinemo tisto manj pomembno na stran. Se pravi, če bi pa imel to možnost delati v tujini, tam se pa eno delo obravnava dlje časa. Se pravi ni tako fragmentarno kot je pri nas, ko moraš dejansko po odlomkih hiteti in zato je skoraj druga varienta kot **učbeniki** ni, ampak lahko prinesemo knjigo v razred in z njo, jo beremo in z njo delamo in to je bil moj odgovor, ko sem razmišljal od kod teh 45 %. Če gledam kaj delamo učitelji književnosti. Kdaj pa še pridemo s knjigo v razred. Pravzaprav prihajamo z **učbeniki**, z berili in jim damo, en vtis otrokom. Kolegica mi je povedala, ko me je videla šokiranega sredi zbornice, ko sem to gledal. Veš, danes sem omenila za knjige, da sem kupila eno knjigo in me je en od otrok vprašal, a ja, a knjige se da kupiti? Tako so že digitalizirani, da je to ena od bolj založniških vprašanj. Jaz bi še odgovoril in dam piko. Jezik je seveda večje vprašanje in tukaj smo in moramo v srednji šoli sklepati ene kompromise, predvsem pri tujih jezikih, kjer imamo **delovne zvezke**. Pri slovenščini je meni zelo v redu, da lahko delam kopije. Bom potem reagiral, ampak svežih novic, predvsem s portala **RTV Slovenija**, kjer lahko potem delam svoje lastne naloge.

Aktualno besedilo je za njih dosti bolj zanimivo kot katerokoli drugo besedilo. Seveda tisto, kar bi pa jaz rad rešil in imam slabo vest je seveda vprašanje avtorskih pravic in kopij in to je eno tistih vprašanj, temeljnih, ko bomo to reševali naprej.

ZAGORIČNIK: In to tudi zadeva Waldorfsko šolo?

LAH: Tudi. Tudi.

GOST: Jaz bi mogoče samo na kratko okrog te raziskave v Delu. Bistveno bolj merodajni so podatki v raziskavi knjiga in bralci. Ta problem nič plačevanja za knjige pa nima zveze z digitalizacijo, ampak ima posledico, ima zvezo z zelo široko razvejanim knjižničnim sistemom, ki omogoča brezplačen dostop do knjige in knjiga je v Sloveniji postala predmet za katerega ljudje niso pripravljene plačevati ne za informacijske poplave, ampak zato, ker so jo navajeni dobivati v knjižnicah, ampak jaz predlagam, da damo danes to debato ob kraj, ker ne bomo nikamor prišli.

GOST: Zdaj bi jaz rad počasi na vrsto prišel?

ZAGORIČNIK: No povejte gospod Gregor Pečan.

PEČAN: Jaz ugotavljam, da se tukajle malo na metodološko zelo, zelo vprašljive raziskave sklicujemo. Ker imate gospod Lah slučajno vi podatek kakšen % Finskih šol je Waldorfskih?

LAH: Ne, točno ne.

PEČAN: Ne, potem je brez zveze da o tem govoriva kako je to razprostranjeno v nordijskih deželah kot tudi to, da se množično v Silicijevi dolini. Kaj pomeni množično? Včeraj trije danes 5 ali včeraj 300 danes 5000, ker tudi tega podatka nimava najbrž. Pa ne na Waldorfske. A tudi kar se vas gospod Kvaternik tiče, bili smo po zahodni in vzhodni Evropi in zelo dvomim v te vaše besede, da je Slovenija na repu po opremljenosti z učbeniki in po vsem tem. Saj ni važno. Smo bili na vzhodu pa smo bili tudi v Turčiji, ki ste jo omenil. Turčija bo še enih 100 let morala delati, da bo dohitela Slovenijo. Morate pa vi, seveda kot lastnik...

KVATERNIK: ...vsako leto ima...

PEČAN: A dovolite, da jaz povem, ker jaz vam nisem segal v besedo čisto nič.

KVATERNIK: Se opravičujem.

PEČAN: Ja hvala. Torej Turki, da bodo prišli do približne opremljenosti s fondom, vsega, bojo verjetno še 100 let morali capljati za nami. Mi je zelo žal, ampak tako pač je. Kar se pa ostalih stvari tiče, ki so se dogajale v preteklosti, to pa verjetno gospod Kovač verjetno zelo dobro pozna in verjetno mogoče tudi gospa ministrica. Pri nas so se stvari vpeljevale na podlagi tendenciozno izvedenih stvari, ki so šli v tujino pogledat eno šolo na Škotskem, kjer so bili vsi opremljeni s tablicami in je to naenkrat bil wow hit, the best of. Med tem, ko mislim, da je glih vaša založba eno ljubljansko šolo, nek razred opremila s tablicami in mislim, da od tega poizkusa zdaj odstopajo, ker so ugotovili, da zadeva ni dobra. In verjamem pa tudi, da bi bilo to za založnike krasna zadeva, če bi obe stvari hkrati, kot ste prej rekli zmešali, zmešano učenje. Ali bi bilo potem zmešano, ker bi imeli pač dvakratnik. Licence za programe plus tiskana gradiva. In jaz bi zdaj res želel, tako kot ste rekli, zaradi česa bi se tukaj dobili. Jaz sem zdaj majčkeno bolj optimističen, ker dobivam iz ministrstva trenutno zelo dobre signale, da je velika volja prisotna za neke spremembe v prisotnosti in to za trajne spremembe. Z doktor Kovačem sva mogoče prva načela to temo, zdaj vidim, da se že o tem javno govori. Mi imamo jutri sestanek ene delovno skupine, kjer bomo točno te stvari pretresali in želeli bi, da se stvari nikoli več pri nas ne delajo ad hock. Prej je bil omenjen samo eden od ministrov, ampak dejstvo je, da je skoraj vsaka ministrska ekipa, ki je prišla, je prvo stvar, ki jo je začela je, lomastiti po sistemu na vse pretege. Vsak se je hotel z nečem podpisati in večinoma pa s takimi populističnimi ukrepi, ki nikdar niso bazirali na strokovnih temeljih. Pa smo ne vem kaj. Tukaj je bila ukinjena sposojevalnina za katero starši sploh nimajo kaj dosti proti, da bi bila kakšna majhna izposojevalnina ampak učbeniški skladi pa zdaj životarijo točno zaradi tega, zaradi tega populističnega ukrepa uvedenega leta 2009. 2007 se je ukinila sofinanciranje staršev, 2008 je država še nekaj imela in je dala denar, 2009 pa ne več. In od takrat naprej učbeniški skladi stagnirajo, ker enostavno ne morejo s tistim kar dobijo preživeti in jaz sem prepričan ali pa vsaj upam, da bi prišli do ene pametne rešitve, ko ne bo vsak, ki ima tri minute časa noter rovaril po programih in jih spreminjal zaradi tega, ker je nekaj v tujini na eni šoli videl kako to fantastično funkcionira in bomo zdaj mi naenkrat morali to spreminjati in postanejo učbeniki kar naenkrat neveljavni. Mimogrede, če se v tolarjih računa ali po centimetrih, mililitrih ali po čemerkoli je čisto vseeno. Važno je, da je snov matematike kot je treba, tako da tisti tolarji so še najmanjši problem. Tako da je zadeva zelo kompleksna. Morali bi pa startati od sistema samega, ki bi posledično prinesel ob ne spreminjanju, ob nenehnem spreminjanju programov stabilno učbeniško politiko. In jaz moram reči, gospa ministrica, nisem tako zelo optimističen, ko sem videl sestavo tistele komisije, ker je noter preveč založnikov.

ZAGORIČNIK: No, pa založniki so edini, ki so zelo glasni, bolj kot stroka.

MAKOVEC BRENČIČ: Ampak mislim, da je zdaj najprej priložnost za stroko in tukaj, če uravnotežimo vse, pomeni, da je treba znati sami sebi tudi naložiti tudi kakšno nalogo in se mi zdi prav, ker, da vsak deležnik ima svojega predstavnika in da seveda na nek skupen način najdemo en model, en pristop in se predvsem lotimo tega strokovno. Mislim, da je to najbolj pomembno.

GOST: Aleluja.

GOST: Tle imamo potem še zanimiv problem, ki bi ga jaz v navednicah imenoval političnega. Moja izkušnja je, da kadar se pogovarjam z ravnatelj, založniki, učitelji je ta, da bi relativno hitro najdlji neko rešitev, ki bi vsem ustrezala. Saj na koncu bi bili verjetno vsi enako nezadovoljni ali pa zadovoljni, ampak najdlji bi nekaj kar bi lahko trajno obstalo. Problem v Sloveniji je pa ravno ta, da smo imeli leta 2005, 2006 naprej ministre, ki so šolstvo jemali kot svoj politični projekt in so pač v bistvu se hoteli v ta sistem podpisati in so zato stvari počeli ad hock, stvari so počeli evalvaciji, delali smo novo belo knjigo še preden bi vedeli kaj so korekture stare bele knjige prinesle in tako naprej in tako naprej in tisto kar jaz vidim kot problem je to, kako v Sloveniji doseči dovolj širok konsenz, da ga ne bo mogel podreti vsak, ki bo imel glih pet minut časa in ko se bodo trije zmenili, da jim nekaj ni všeč. Tle se ne slepiti. Slovenija je pač majhna dežela in če se pet ljudi nekaj zмени med sabo lahko že skoraj državni udar naredi na nekem področju. Tu jaz vidim najbolj zahtevno nalogo, kako, ne kako narediti sistem, ker nekako ga že bomo naredili, ampak kako potem ta sistem zavarovati, da bi lahko deloval in delal 5 ali pa 10 let.

GOST: Gospod ministrico sem opozoril zadnjič. Dokler bo v 26 članskem strokovnem svetu trije ljudje, ki zastopajo osnovno šolo, dva ravnatelja in en učitelj, v večini pa so univerzitetni profesorji, ki se potem preklajo tam okrog tega kaj je dobro za osnovno šolo ali ne in marsikdo od njih ali sploh ni poučeval v osnovni šoli ali pa je že zdavnaj pozabil, če je to počel toliko časa smo lahko zelo pesimistični. Se opravičujem, da sem si ozupiral besedo.

GOST: Se opravičujem za prej, ko sem vas prekinil, ampak bi imel rad dve replike, ki sta povezane, tretja pa bo sedla na Turčijo. Torej v prvem bi rekel, da tudi ta, negativizmi, ki jih slišimo na račun založnikov pač izhajajo iz vzgojenega sovraštva založnikov, ker enostavno pozablamo kaj je naša vloga in je povezana z vašim, kar je gospod učitelj povedal. vedno so kreirali v zadnjih letih teorijo, da so založniki tisti, jaz sem večkrat poudaril to prisposodbo, pridejo, poberejo jabolka z drevesa in jih samo petkrat dražji prodajo. Torej to ni tako in tudi tisti učbeniki in delovni zvezki, ki smo jih imeli v preteklosti, so bili nastali tako je vsaj v večini mlajših, novih založb, da smo poiskali najboljše praktike, ki so v šolah najboljše poučevali in so ti tudi pripravili najboljše učbenike, učbeniške komplete, učbenike v katere se ne sme pisati, potem delovne zvezke, ki so bili zmeraj bolj razkošni, učbeniki so bili po ...nerazumljive besede...potem so prišli tisti, ki ste jih prej imenovali in so se proti delovnim zvezkom začeli boriti. Seveda vse na račun in pleč založnikov. Torej založnik je tisti, ki izbere najboljšo didaktično metodo, ki jo določen učitelj, nekdo drug pa mogoče eno drugo in potem ti konkurirajo zato, da bi kakovost prevladala. Ta vloga založnika se pozablja in seveda to lahko delamo, če se lahko financiramo. Če se pa ne moremo, pa ne moremo tega delat. In to se pozablja in tukaj se mi zdi, da smo koristen del družbe, ki jo je treba podpirati na tak ali drugačen način. To je povezava tudi z vašim. Vi ste pač ena šola, Waldorfska in tudi specifični ljudje hodijo v to šolo in tako naprej, tako da tukaj bi rekel vzpodbudno, super, se da verjetno delati tudi brez. Sploh z novimi tehnologijami, skupaj in pa z mešanico tega, ampak enostavno založba je tukaj pozitiven člen. Ko se bo to začelo enkrat v Sloveniji obravnavati, mislim, da je to prvič v zadnjem letu, da se je to zgodilo, da se je videlo, da je zadeva tako drastična, da je tukaj treba nekaj narediti, bo šlo naprej. druga stvar je glede stanja v vzhodni Evropi in glede na to kar ste prej rekel glede Turčije in drugih držav. Mi se seveda ne moremo primerjati s Skandinavskimi državami. Nisem njih mislil, mislil sem vzhodno Evropo. Se pa ne moremo primerjati niti približno z Bolgarijo, ki je najbolj revna evropska država, pa da 20 milijonov vsake tri leta za obnovo učbeniških skladov. Se ne moremo primerjati s Srbijo, ki je pokenile vse delovne zveze za 4 razrede, do zdaj, letos so pa prvič uvedli siromašne za siromašne, otroke bodo dali 4 milijone evrov. Se ne moremo primerjati. Jaz se bom potrudil, da spoznam kaj več o sistemu v Turčiji. Sem bil pa v zadnjih letih tam 52 krat in se mi zdi, da nekaj glede tega kako funkcionira tam, kjer država daje vsako leto vse brezplačne učbenike, govorim samo o temu ne pa o sistemu o katerem ste vi govoril gospod ravnatelj, ki je verjetno res problematičen, ampak se mi zdi, da tukaj je treba en premislek narediti, ki ga vidimo zadnje mesece v zelo pozitivni smeri in bi to vse pozdravil. Jaz mislim, da sicer škodit ne more, če je več založnikov v tej komisiji in če je velika, ampak se mi zdi, da je ta predvidljivost, kar je gospa ministrica rekla, konsenz kar je rekel doktor Kovač, bistvena stvar in se seveda z vsemi vašimi prejšnjimi trditvami strinjam, ki bo pripeljala do neke konsenzualne rešitve vseh deležnikov. So pa, to kar ste prej omenili, po moje začetki, da se pogleda kakšni so učni načrti, ker to je bistvena stvar.

MAKOVEC BRENČIČ: No, jaz bi ob temu samo še eno repliko. Jaz sem leta in leta hodila na bolonjski knjižni sejem. Ne vem danes zakaj, ampak to je bil moj najljubši kraj na svetu dolgo časa, ampak večno vprašanje pa je ob vsem tem kar zdaj razpravljamo, na kakšen način odprtost trga in družbe vpliva na razvoj znanja. Tam sem videla pa milijone in milijone samih učbenikov, samo italijanskih. To so bili trije ali štirje veliki paviljoni. Ta odprtost vpliva na razvoj družbe.

GOST: O tem ni dvoma, zato ker če gledamo rezultate Piza in Tims zadnjih 20 let in jih primerjamo z odprtostjo učbeniškega trga, se zelo lepo vidi, da so na vrh tiste države, kjer kot rečeno imajo učitelji največjo avtonomijo, pri izboru gradiv. Tudi to možnost, kot že rečeno, imajo, da izberejo nič. Na koncu so pa recimo države kot je Grčija, kjer imajo predpisan en učbenik za vse predmete, ki ga tiska država, hkrati pa starši učence pošiljajo v popoldanske šole zato, da približno dostojno izobrazbo dobijo.

GOST: tako da glede te odprtosti trga se meni ne zdi smiselno razpravljati. Tisto o čemer se moramo pogovoriti pa je seveda to, kako ta trg regulirati, da bo dal optimalne rezultate in jasno, država mora znati povedati kaj si želi na tem področju.

GOST: Italija je slab primer, na žalost, ker gre za 60 milijonsko tržišče. Tam je velika večina 20 dežel, ki sestavljajo Italijo, po številu prebivalcev pred Slovenijo, a so vsaj tam nekje in je seveda veliko lažje imeti odprt trg kot pa veliko konkurenco in nizke cene in pri nas bi moral biti definitivno pogoj daljša perioda veljavnosti, ki bi omogočila večje naklade in bi lahko bila tudi nižja cena. Če se pa bomo takole šli, da so naklade tudi 300 izvodov ali pa 400, to pa ne more biti nizka cena nikakor in je prvi pogoj resnično, zagotoviti stabilnost programov in potem bojo seveda verjetno vse stvari bistveno lažje.

MAKOVEC BRENČIČ: Bi pa morda vseeno poudarila nekaj, kar smo zdaj v diskusiji in seveda že na nek način v iskanju rešitev vendarle odpirali. Tisto kar se mi zdi ključno, tudi skozi učbeniške sklade, učne načrte, da vendarle vzgojimo odnos do knjige. Mislim, da je to nekaj kar je najbolj pomembno, da znamo predočiti otroku, posamezniku, ker nosimo potem to s seboj in zato včasih ali pa večkrat v zadnjem času tudi poudarjamo, da so središče vendarle otroci, učenec, učenka. Dajmo zagotoviti v dobri javni šoli kar je le mogoče in mislim, da je ta kakovost tista za katero moramo vsi skupaj stremeti in zato tudi res poudarjam to strokovnost v ozadju in res znanje vseh deležnikov. Založniki imate svoje znanje, učitelji svoje znanja in videnja glede tega, ravnatelji svoja in seveda in tukaj starši prinesejo, konec koncev so vključeni tudi v sistem odločanja o tem, kaj z učbeniki.

ZAGORIČNIK: N o starši imajo tudi veliko vlogo.

MAKOVEC BRENČIČ: Imajo veliko vlogo in je prav, da morda pa enkrat naredimo ta presek in organiziramo pravzaprav vse skupaj nas tako, da v dialogu vzpostavimo koncept. Se pa strinjam s pogledom za nazaj in seveda tudi z bojznijo za

naprej, da pa je treba zgraditi sistem tako, da bo res obveljal, da bomo vsi vanjga verjeli in da ne pomeni potem nek nov veter seveda obračanje dogovorjenega na glavo, ampak stremljenje k tej kakovosti in to bi se znova in znova vračala nazaj k kakovosti, da otroka, do posameznika v šoli, ki je vključen v proces in do odgovornosti odnosa in hkrati vrednote, ki jo nosi s seboj knjiga in z učbenikom počne ponavadi. Pravzaprav že prej z drugimi knjigami, ampak učbenik je pa res tista prva temeljna knjiga, ki jo dobi v roke in s katere se pravzaprav vsi naučimo učiti.

ZAGORIČNIK: No, in s tem bom tudi jaz zaključila današnji pogovor. Ste vi hoteli kaj dodati?

GOST: Jaz sem se hotel samo poigrati z eno ministrično izjavo, brez zamere. Jaz bi pa želel glih obratno kot vi. Da je stroka vedno v ozadju, ampak da je vedno v ospredju in da je vse ostalo bolj nekje v ozadju, od interesov raznoraznih interesnih skupin, do trga, do vsega.

MAKOVEC BRENČIČ: Mislim, da ne govorimo o interesih, ampak o skupni želji, da nekaj naredimo.

GOST: Bi pa jaz odgovoril samo na eno stvar. Mi imamo vsak september in vsak konec avgusta imamo v Sloveniji množično medijsko proti knjižno akcijo v kateri se mediji in starši pritožujejo nad cenami učbenikov, ki so pogosto nižji od sicer šolskih torb in superg in mediji jim pri tem insistirajo. In tisto kar si jaz želim, če želim drugačen odnos do tiskane knjige in do knjižne kulture moramo to, s tem nehati. Moramo ustvariti razmere v katerih ljudje ne bodo imeli več razloga, da se bodo vsak september spustili v množično izražanje antiknjižnih čustev v vseh medijih. To je moja želja.

GOST: Pa da dodam še piko na i. To je nemogoče, če dobiš učbenik v katerega ne smeš pisati in ne podčrtovati. Morda vsaj nekaj, vsaj berilo, vsaj nekaj da bi bilo iz države, da se ta cikel začne obračat, kot tisto, to pa je moj zametek moje. To je Božo Kraker Vogel enkrat pisala o tem, zametek moje domače knjižnice, pa čeprav vsi že knjige beremo iz ne vem koga. Torej tukaj, neki te premiki in razmislek v strokovni smeri kaj je res potrebno. Mogoče nalog zbirke berila. Kaj? Berilo bomo dali zato, da bomo pospeševali odnos do tekstov, do knjige, do literature. Zbirka nalog je lahko 10 let v učbeniškem skladu morda. In tako naprej. ta premislek kaj je tukaj res potrebno in potem kombinacija z novimi tehnologijami. To je tisto kar si želimo.

GOST: Slovenci imamo najmanjše osebne knjižnice v Evropi. To je podatek raziskave Piza približno 10 let nazaj.

ZAGORIČNIK: To drži. Smo pa zelo pogosti obiskovalci knjižnic in mislim, da tukaj tudi otroci.

GOST: Glede knjižnic smo nekje v sredini v Evropi. Tako da tle imamo tudi še veliko stvari za narediti.

MAKOVEC BRENČIČ: Jaz sem poznala gospoda Jožeta Kastelica, ki je imel najmanjše stanovanje pa sme knjige, tako da tudi na vratih so visele in si se po stanovanju težko premikal zaradi knjig.

GOST: Ne soditi po svojih znancih. Jaz poznam same take, ki imajo polna stanovanja knjig.

ZAGORIČNIK: No, jaz bom morala zaključiti ta pogovor in tudi z besedami, da s pomočjo učbenikov bi lahko dosegli čim bolj pluralno paleto znanja in to na čim bolj dostopen način. Jaz se vam vsem sodelujočim zahvaljujem, da ste prišli v studio, da ste bili z nami in sicer doktor Maja Makovec Brenčič ministrica za izobraževanje, znanost in šport, Rok Kvaternik direktor Založbe Rokus, Gregor Pečan predsednik ravnateljev osnovnih šol, Klemen Lah učitelj slovenščine na Waldorfski šoli in Miha Kovač profesor na Filozofski fakulteti in predsednik odbora za učbenike pri Združenju založnikov in knjigotržcev. Oddajo sem povezovala Nina Zagoričnik.